UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manvale, sev Institvtio Sacerdotvm, Ex Divinis Litteris Et Vetervm Patrvm Disciplina

Torres, Alfonso de

Ingolstadii, 1604

IV. De prudentia, sapientia, & experientia Sacerdotum. §. I.

urn:nbn:de:hbz:466:1-48973

Visual Library

CAPVT IIII.

DE PRVDENTIA, SAPIENTIA, ET EXPERIENTIA SACERDOTVM:

DE CONSTANTIA, ET IMMVTABILITATE ANIMI IN SANCTIS DECRETIS, & CONSILIIS.

De Prudentia, Sapientia, & Experientia Sacerdotũ. §. 1.

SVMMARIVM.

VIR *prudens timore Dei, & sapientia præditus est in omnibus.* 1.
Eius verba magnum pondus habent. 6.
Et melior est, quam vir fortis. 5.
Propterea sine prudentia, & consilio populus peribit. 2.
Et nulla actio potest esse bona. 13.
Prudentia, quid. 9. 10.
Sacerdotibus necessaria. 17. 37. (17.
Quæ perfecta, & quo modo acquiritur, & augetur. 11.
Eius effectus. 12. 14.

Sapi-

Sapientia, quid 16.
*Est mundi domina.*15.
*Illa vere præditus est qui Deum nouit.*16.
*Sequitur post industriam.*3.
*Eius radix est timor Dei.*4.
Omnia mediocria vtilia, & in suo modo perfecta. 18.
Propterea modus habendus in omnibus, maxime in sa-
ueritate, & mansuetudine. 19.
In grauitate, & familiaritate. 20.
*In hilaritate, & tristitia.*21.
In risu. 22.
*In exercitio virtutis.*23.
*In liberalitate, & Eleemosyna.*24.
*In vestibus.*25.
*In cibis, & in mensa.*26.
*In ieiuniis.*27.
*In vigiliis.*28.
*In pœnitentiis, & oratione.*29.
*In feruore spiritus.*30.
In humilitate. 31.
*In correctione proximorum.*32.33.
*Ne, dum aliis prodesse conatur, Sacerdos sibi obsit.*34
*In silentio.*35.
*In conuersatione.*36.
*In pace tuenda.*37.
In ipsamet prudentia. 38.
*Sacerdotem oportet tentari, & multa experriri.*7.8.
40. 41.
Ex operatione virtutum venitur ad gustum Diuino-
*rum.*39.

FILI

FILI mi, si susceperis sermones meos, & mandata mea absconderis penes te, vt audiat sapientiam auris tua, inclina aurem tuam ad cognoscendam prudentiam. Si enim sapientiam inuocaueris, & inclinaueris cor tuum prudentiæ, si quæsieris eam quasi pecuniam, & sicut thesauros effoderis illam, tunc intelliges timorem Domini, & scientiam Dei inuenies. Quia Dominus dat sapientiam: & ex ore eius prudentia, & scientia, &c. *Pro.* 2. 1

Vbi non est gubernator, populus corruet: salus autem, vbi multa consilia. *Pro.* 11. 2

Post industriam sequetur sapientia. *Eccl.* 10. 3

Radix sapientiæ est timere Deum, & rami illius longæui. *Sap.* 1. *Baruch.* 3. 4

Melior est sapientia, quam vires; & vir prudens quam fortis. *Eccl.* 5. 5

Verba prudentium statera ponderabuntur. *Eccl.* 21. 6

Qui non est tentatus, quid scit? Vir in multis expertus cogitabit multa: & qui multa didicit, enarrabit intellectum. Qui non est expertus, pauca recognoscit. *Eccl.* 34. 7

Omnia probate: quod bonum est tenete. 1. *Thes.* 5. 8

Prudentia, quid.

DISCRETIO est non tam virtus, quam quædam moderatrix, & auriga virtutum, ordinatrixq; affectuum, & morum doctrix. Tolle hanc, & virtus 9

vitium

vitium erit. *S. Bonau. in Phar. l. 2. c. 27. ex. S. Bern. super Cant.*

De eadem.

10 TAM beati Antonij, quam vniuersorum sententia definitum est, Discretionem esse, quæ finem gradu intrepidũ monachum perducat ad Deum, virtutesque iugiter conseruet illæsas, cum qua ad consummationis excelsa fastigia minore possit fatigatione conscendi; & sine qua multi etiam propensius laborãtes perfectionis nequiuere culmen attingere: omnium namque virtutum generatrix, custos, moderatrixq; discretio est. *Cassian. col. 2. c. 4.*

Prudentia perfecta quæ, & quo modo acquiritur, & augetur.

11 PRVDENTIA vera & perfecta est, semper vtique agnitionem diuinæ naturæ, & profunditatem humanæ miseriæ. Quam prudentiam optauit Augustinus, dicens: Nouerim te, nouerim me, &c. *Albertus Magnus in Paradiso animæ c. 8. & 34.* Vera autem discretio, nonnisi vera humilitate conquiritur. *Cassianus coll. 2. c. 20.* Et hæc per temperantiam proficit, & augetur. *S. Ephraêm in confessione, & reprehensione peccatorum suorum ad finem. S. Gregor. super Ezechiel p. 2. hom. 7. de animalibus habentibus oculos intus, & foris.* Nullus sapientiam Dei plene recipit, nisi qui se ab omni abstrahere actionum cura contendit. *S. Isidorus de summo bono l. 2. c. 1.*

Pru-

Prudentiæ effectus.

FRATRES, prudentia vobis necessaria est, quia 12
docet quid fugiendum, & quid tenendum sit. Prudentia docet te, vt non superbias, nec mireris de rebus transitoriis, cum sint caducæ; & ea, quæ possides, tamquam aliena possidere aduertas. Prudentia docet te, vt, quæ non possis perpetuo tenere, fructuose permittas abire. Prudentia docet te, vt in cunctis idem sis, tam in prosperis, quam in aduersis: sicut manus, quæ eadem est, cum in palmam extenditur, & in pugnum restringitur. Ipsa te docet, quo modo reprehensibilis sit nimia laudatio, & immoderata vituperatio; illa quidem, adulatione, sed ista, suspecta malignitate. Prudentia testimonium veritati, non auaritiæ reddit. Prudentia cum discretione promittit, & promissum accelerat, & amplius, quam promittit, præstat. Prudentia docet, quo modo præsentia ordines, quo modo præterita recorderis, & quotidie futura prouideas, &c. *S. August. ad fratres Eremi, serm. 4. de prudentia.*

Nulla bona actio sine prudentia.

IN omni, quę suscipitur, actione præcedere pru- 13
dentia debet: nam, prudentia remota, nihil cuiusuis generis est, quod, licet bonum videatur, non ita in vitiũ recidat, si aut alieno tempore, aut non adhibita moderatione fiat. Ratio vero, & prudẽtia, vbi rebus bonis idoneũ tempus, ac modũ definiunt, mirabile est, quantus ex earũ vsu cum in dan-

tes,

tes, tum in accipientes fructus redundet. *S. Basilius de constit. monast. c.* 15. Actio debet esse in tribus circumspecta: primo, an liceat; secundo, an deceat; tertio, an expediat, &c. *S. Bonau. de processu relig. 5. c.* 1.

Prudentes & interiora, & exteriora sua circumspiciunt.

14 ANIMALIA prophetica & in circuitu, & intus plena esse oculis memorantur. Quisquis enim exteriora sua honeste disponit, sed interiora neglegit in circuitu oculos habet, sed intus non habet. Sancti vero homines semper & exteriora sua circumspiciunt, vt bona de se extra præbeant fratribus, & interiora sua vigilantia attendant, quia se irreprehensibiles interius iudicis obtutibus parant: ideo in circuitu oculos, & intus habere perhibentur. *S. Gregor. hom.* 1. *super Ezech. dist.* 88. *c. decreuit.*

Eze. 1.

Sapientia, mundi Domina.

15 A Sapientia nihil alienum, nisi quod virtuti incongruum. Quocumque accesserit, sua omnia secum portat; totus ei mundus possessio est, quoniam toto eo quasi suo vtitur. *S. Ambros. epist.* 36. *ad Constantinum Imperatorem, dist.* 37. *c. legimus.* 1.

Ille vere sapiens, qui Deum nouit; & quid sit Sapientia.

16 OMNIS ratio scientiæ supernæ, vel terrenæ creaturæ in eo est, qui est caput earum, & auctor, vt

vt, qui hunc nouit, nihil vltra quærat, quia hic est perfecta virtus, & sapientia. Quidquid alibi quæritur, hic perfecte inuenitur. *Idem S. Ambrosius super epistolam ad colosſ. c.2.* In sola religione, id est, in summa Dei notione sapientia est. *Lactantius Firmianus de falsa sapientia c.* 21. Vt Sol oculorum, sic sapientia lumen est cordis humani. *Idem Lactantius de origine error.5.c.8.* Et in ea plus est boni, ac iucunditatis, quam in malis molestiæ. *Idem Lactantius de ira Dei c.13.& de vero cultu c.23.*

Prudentia Sacerdotibus necessaria, & quo modo exercenda.

PAVCI sunt, qui vtiliter; pauciores, qui humi- 17
liter præsunt. Qui autem ad hoc sunt idonei, illi nimirum sunt, qui matrem virtutum discretionem perfecte adepti sunt. Qui etiam vinum caritatis vsque ad contemptum propriæ gloriæ, & vsq; ad suimet obliuionem, non quærendo quæ sua sunt, Spiritus sancti magisterio ebiberunt. Nam virtus discretionis absque caritatis feruore iacet; & feruor vehemens absque discretionis temperamento præcipitat: nam feruor debet regere discretionem, & discretio feruorem regere debet, ac demum subiectis ne desit in cura, ne in superbia præsit. *S. Bernardus l.2. de consideratione, & serm. 23. super Cantica.*

Omnia mediocria vtilia, & in suo modo perfecta.

ETIAM in bonis immoderatum aliquid non 18

debet esse. Omnia mediocria sunt vtilia, & in suo modo perfecta. Quæ cum temperantia fiunt, salubria sunt: bona autem, immoderato vsu, noxia efficiuntur. Omnis enim nimietas in vitio deputatur. *S. Bernardus in modo bene viuendi, serm. 63.*

Temperamentum fieri debet ex mansuetudine, & seueritate.

19 *Vide sup. c. 3. §. 3. de suauitate, sunt nonnulli, n. 24. inf. de mansuetudine c. 8. §. 1. Mansueti, n. 17.*

Modus habendus in grauitate, & familiaritate.

20 *Vide sup. eod. c. 3. §. 2. de grauitate, Esto grauis, n. 10.*

In hilaritate, & seueritate.

21 *Vide sup. c. 3. §. 4. de gestu, Talis esse debet, n. 14. & Disciplina honestæ, n. 19. & §. 3. de suauitate, à cap. Sunt nonnulli, n. 24. cum sequentibus.*

In risu.

22 *Vide sup. eod. c. 3. §. 4. de gestu, Risus tuus, n. 25. & Risus ne sit, n. 26. & Si coactus, n. 27. & Modice, n. 28.*

In exercitio virtutis aliquando virtus intermittenda, sed caute.

PLERVMQVE virtus, cum indiscrete tenetur, amittitur; cumq; discrete intermittitur, plus tenetur. Ex studio arcus distenditur, vt in suo tempore cum vtilitate tendatur, &c. Sed, cum parumper ab opere zeli fortitudo seponitur, alta consideratione opus est, ne fortasse nequaquam communis boni consilio, sed timore proprio, vel cuiuslibet

iuſlibet ambitionis ſtudio, à virtutis exercitatione ceſſetur, &c. *S. Gregor. Moral. l. 28. c. 6.*

In liberalitate, & eleemoſyna.

QVI modum ſeruat, auarus nulli, ſed largus omnibus eſt, &c. Sicut igitur modus liberalitatis tenendus eſt, ita etiam calcar plerumque adhibendum videtur. Modus ideo, vt, quod benefacis, id quotidie facere poſſis; vt ſubtrahas neceſſitati, quod indulſeris effuſioni: calcar propterea, quia melius operatur pecunia in pauperis cibo, quam in diuitis ſacculo. *S. Ambroſ. l. 2. de off. c. 16. & 21. Vide inf. c. 6. §. 2. de eleemoſyna, n. 34. & 35.* 24

In veſtibus.

Vide ſup. c. 3. §. 1. de ornatu, Parſimoniam, n. 7. cum ſequentibus. 25

In cibis.

Vt ſup. c. 2. §. 1. de temperantia in cibis, n. 21. cum ſeqq. 26

In ieiunijs.

Vt ſup. c. 2. §. 2. de ieiunio, Obſeruandus, n. 13. 17. 19. & 20. 27

In vigilijs.

Vt ſup. c. 2. §. 4. de ſomno, Conſuetudinem, n. 15. 28

In pœnitentijs, & orationibus.

AFFLIGENDVM eſt corpus aliquando, ſed non conterendum. *S. Bernardus ad fratres de monte Dei. Et vide ſup. c. 2. §. 2. de ieiunio, Virtus abſtinentiæ, n. 22. De oratione, & Deuotione, vide S. Bonau. de proceſſu Relig. c. 21.* 29

In feruore spiritus.

30 *Vt sup. n.* 17. *Et inf. c.* 11. *de sollicitudine, Zelus, n.* 25.

In humilitate.

31 *Vt inf. §. seq. Dum nimia, n.* 16.

In correctione proximorum.

32 NON licet tanta cum auctoritate homines curare, cum quanta oues pastor curat, &c. Christianis enim minime omnium licet peccantium lapsus vi corrigere, &c. Neque enim temere ad delictorum modũ oportet & mulctam ipsam adhibere; sed tamquam coniecturis quibusdam explorandus est delinquentium animus: ne qua fiat, dum consuere vis quod incorruptum est, scissuram deteriorem facias; ac, dum eum, qui lapsus est, erigere, atque emendare studes, casus ipse maior per te reddatur, &c. Humanus enim animus postea quam semel fines verecundiæ transire coactus est, in indolentiam delabitur: tum autem neque blandis verbis paret, neque minis flectitur, neque beneficiis mouetur. *S. Chrysost. l.* 2. *de Sacerdotio.* In obiurgando, caue, sis grauis, neque cito, neque cum impetu reprehendas, neq; ob res paruas, aut nihili aliquem condemnes, veluti ipse omnibus numeris sis iustus; sed eos qui deliquerunt, placide assumito, &c. *S. Basil. orat.* 17. *de humilitate.*

De eodem.

33 MAGNA diligentia opus est, ne, dum prodesse proximo cupis, maioris damni auctor sis. Nam quæcumq; ille post curationem tuam imprudentem

tem peccata commiserit, futurum est, vt horum singulorum pœna cum medico illo communis sit, qui vulnus probe non inciderit. *Idem Chrysost. l.3. de Sacerdotio. S. Gregor. l.9. ep. 8. indictione 4. S. Bernardus ep.25.*

De eodē, ne, dum aliis prodesse conatur, sibi damnum acquirat.

ANCHORAM cum anchora noli implicare, ne, si 34
quid in te leue reliquum est, à cupiditatibus retraharis. Qui enim extrahere cupit eum, qui decidit in profundum, prudenter id agere debet, ne ab illius anchora eodem in gurgite demergatur: malorum enim sermo, & consuetudo facile, si detur occasio, aculeo & vncino animam figit, ac detrahit. *S. Ephraëm de recta vitæ ratione, c.31. Vide sup. p.1. c.5. de Sacramentorum administratione, Sacerdos, qui Angelus, n.33.*

In silentio.

Vt inf. c.7. §.1. de doctrina, cap. Sit rector, n.92. 35

In conuersatione, quæ debet esse secundum mores eorum, quibus cum viuimus, & qualiter.

QVISQVIS rebus prætereuntibus restrictius vti- 36
tur, quam de se habent mores eorum, cum quibus viuit, aut intemperans, aut superstitiosus est: quisquis vero sic eis vtitur, vt metas consuetudinis bonorum, inter quos versatur, excedat, aut aliquid significat, aut flagitiosus est. In omnibus

enim talibus non vsus rerum, sed libido in culpa est. Quod igitur locis, & temporibus, & personis conueniat, diligenter attendendum est, &c. Nam in huiusmodi rebus omnibus, non ex earum rerum natura, quibus vtimur, sed ex causa vtendi, & modo appetendi, vel probandum, vel improbandum est, quod facimus. *S. Augustin. dist. 41. c. eod.*

In pace tuenda.

37 *Pacem relinquo, &c. Vide inf. c. 8. §. 4. de interiori gaudio, n. 31.*

In ipsamet prudentia.

38 DICIT Sapiens: Prudentiæ tuæ pone modum,
Pro. 23. neque enim decet sine modo eam virtutem esse, quæ reliquarum virtutum modus, & mensura est. *Ita Ignatius Loiola in suis regulis, cap. de prudentia rerum gerendarum.*

Ex operatione virtutum venitur ad gustum diuinorum.

39 FRATRES carissimi, non poteritis probare, quá vere cantetis, nisi cœperitis facere, quod cantatis. Quantumlibet illud dicam, quomodo libet exponam, qualibuscumq; verbis versem, non intrat in cor eius, in quo est opus eius. Incipite agere, & videte, quid loquamur. Tunc ad singula verba lacrymæ perfluunt, tunc Psalmus cantatur, & facit cor, quod in Psalmo cantatur. *S. Augustin. super Psal. 119.*

Sacerdos in multis expertus esse debet.

40 NON solum mundum purumque Sacerdotem esse

esse oportet, vt qui tali ministerio dignus habitus sit; sed etiam in primis prudentem, atq; adeo multarum rerum prudentia instructum, ornatumque, in tantum, vt sæcularia, mundanaq; omnia nihilo minus noscat, quam norunt ij, qui in media hominum turba versantur. Rursus rerũ omnium mundanarum securior viuat, quam Monachi ij, qui montes ipsos habitandos occuparunt. Nam, cum illum necesse sit eorum hominum consuetudine & congressione vti, qui & vxores habent, & liberos alunt, & seruos possident, quiq; & diuites admodum sunt, & publice negotiantur, & potentia pollent, certe varium esse conuenit. *S. Chrysost. de Sacerd. lib. 6.*

De eodem.

VARIVM esse decet Sacerdotem, & doctorem; 41
varium, inquam, non occultum, neque adulatorem, neq; contumeliosum, sed libertatis, & candoris plenum, qui se negotiis vtiliter accommodare possit, & seruire tempori, leuis simul, & austerus. *Suidas in vita S. Chrysostomi.*
S. Gregor. Pastor. p. 2. c. 7.

De Constantia, & Immutabilitate animi Sacerdotalis in sanctis Decretis, & Consiliis. §. II.

SVMMARIVM.

PRO iustitia, & veritate perseueranter vsque ad mortem agonizandum. 1. 3. 5. 9.

Non eundum in omnem ventum, nec in omnem viam. 2. 4.

Sacerdotalis animus immutabilis esse debet ad instar adamantis, non ceræ mollis. 6. 7.

Maxime in tribulationibus. 8.

Quæ bona vita Sacerdotis. 9.

Qui populi dicta multi facit, nil generosum facere poterit. 10.

Nam, qui adulationes, & detractiones non negligit, nec Deo placebit, nec hominibus vtilis erit. 11. 12. 13. 14.

Per nimiam humilitatẽ regendi frangitur auctoritas. 15.

Mutatio consuetudinis, & legum nociua. 16. ex Aristotele. 17. ex Iamblicho. 18.

1 PRO iustitia agonizare pro anima tua, & vsque ad mortem certa pro iustitia, & Deus expugnabit pro te inimicos tuos. *Eccl.* 4. 18.

Non

Non ventiles te in omnem ventum, & non eas 2
in omnem viam. Esto firmus in via Domini, & in veritate sensus tui. *Eccl.* 5.

Non exibimus, neque faciemus verbum re- 3
gis, vt polluamus, &c. Moriamur omnes in simplicitate nostra: & testes erunt super nos cælum & terra, quod iniuste perditis nos. 1. *Machab.* 2. *Vide optimum exemplum de Eleazaro,* 1. *Machab.* 6. *de septem fratribus. de tribus pueris, Dan.* 3. *de Susanna,* 13. *de Petro, & Ioanne, Actorum* 4.

Non simus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, 4
&c. *Eph.* 4.

Participes Christi effecti sumus, si tamen initium substantiæ eius vsque ad finem firmum reti- 5
neamus. *Heb.* 3.

Sacerdotalis animus immutabilis.

Sacerdos Dei Euangelium tenens, & Chri- 6
sti præcepta custodiens, occidi potest, vinci non potest. Suggerit nobis exemplum Zacharias anti- *Mat.* 23
stes Domini, qui, cum terreri minis, & lapidatione non posset, in templo occisus est, clamans, identidem dicens: De reliquistis vias Domini, & Domi- 2. *Para.* 24.
nus derelinquet vos. *S. Cypr. l.* 1. *ep.* 3.

Mens Sacerdotalis debet esse ad instar adamamantini sigilli, non ceræ mollis.

Mens Sacerdotis non debet esse similis ceræ, 7

vel alterius cuiusque materiæ mollioris, quæ semper characteri signantium cedens, pro eius forma atque imagine figuratur, quamque in se tam diu retinet, donec alio rursus super impresso signaculo reformetur: atque ita fit, vt, numquam in sua qualitate persistens, ad formam eorum, quæ imprimuntur, semper conuertatur, & transeat. Quin potius debet velut quoddam esse adamantinum signatorium, vt, inuiolabilem mens nostra figuram sui semper custodiens characteris, vniuersa quæ incurrerint sibi ad qualitatem sui status signet, atq; transformet; ipsa vero insigniri nullius incursibus possit. *Cassianus coll. 6. c. 12.*

Sacerdotalis animi immobilitas in tribulationibus.

8 SVBLIMIORIS, præstantiorisq; virtutis est, persecutionibus ærumnisque vallatum, manere semper immobilem, & aduersum se sæuientibus cunctis certum de præsidio Dei, atq; intrepidum perdurare, humanisque incursibus, velut armis inuictæ virtutis accinctum, glorioſissime de impatientia triumphare; & acquirere quodammodo de
2. Co. 12 infirmitate virtutem, quia virtus in infirmitate perficitur, &c. *Idem Cassian. coll. 24. c. 25.*

Quæ bona vita Sacerdotis.

9 BONAM vitam Sacerdotis ego puto, & mala pati, & bona facere, & sic perseuerare vsq; ad mortem, *S. Bernardus sermo. de sanctis Apostolis, Petro & Paulo.*

Qui

Qui populi dicta multifacit nil generosum agere poterit.

Si quis ob populi dicta animo statim deijci cœperit, næ is nihil vmquam quod generosum, admirandumque sit, parere poterit. Si quidem mæstitia, itemque curæ, ac sollicitudines perpetuæ, animi vim maxime possunt prosternere, eundemque ad summam imbecillitatem perducere, &c. *S. Chrysost. l. 5. de Sacerdotio.* 10

Qui adulationes & detractiones nō contemnit nec Deo placebit, nec hominibus vtilis erit.

Non carebis infinitis detractoribus, & adulatoribus; hi obliuioni tradendi, illi dissimulandi. Qui ad linguas dolosas attenderit, & non potius intentioni suæ, & menti animum totus intenderit, numquam Deo inseruiet, nec hominibus vtilis erit. *S. Bernardus super Cant. serm. 63.* Honores & iniuriæ vulgi in promiscuo sunt habendæ: nec his gaudendū nec illis dolendū. *S. Bonau. in Phar. l. 2. c. 32. ex Seneca. Idem de inform. nouit. p. 2. c. 10. & 11.* 11

De eodem.

Qvi obseruat dicta hominum, numquam aliquid benefaciet, iuxta illud: Qui obseruat ventum, non seminat: &, qui considerat nubes, numquam metet. *S. Thom. super c. 11. Matthæi.* 12 *Eccl. 11.*

De eodem.

Superne vocis imperio in vtroq; humero Sacerdos superhumeralis velamine astringitur, vt contra 13

tra aduersa, ac prospera virtutum semper ornamento muniatur; quatenus, iuxta vocem Pauli,
2.Cor.6 per arma iustitiæ à dextris siniſtrisque gradiens, cum ad sola, quæ anteriora sunt, nititur, in nullo delectationis infimæ latere flectatur. Non hunc prospera eleuent, non aduersa perturbent, non blanda vsque ad voluptatem demulceant, non aspera vsque ad desperationem premant; vt, dum nullis passionibus intentionem mentis humiliat, quanta in vtroque humero superhumeralis pulchritudine tegatur, ostendat. *S. Gregor. Pastoral. p. 1. cap. 3.*

De eodem.

14 PER bonam, & malam famam à dextris & à si-
2.Cor.6 nistris Christi miles graditur; nec laude extollitur, nec vituperatione frangitur; non diuitiis tumet, non confunditur paupertate; & læta contemnit, & tristia. *S. Hieron. in prologo super Hester. S. Bonauen. in Phar. l. 2. c. 32. Vide sup. c. 1. §. 2. de intentionis puritate, Qui aliorum, n. 14. & 19. & inf. c. 8. §. 6. de temporalium contemptu, à. c. eodem, n. 25.*

Dum nimia seruatur humilitas, regendi frangitur auctoritas.

15 QVANDO necessitas disciplinæ minoribus coërcedentis dicere vos verba dura compellit, si etiã ipsi vos modum excessisse sentitis, non à vobis exigitur, vt ab eis veniam postuletis, ne apud eos, quos oportet esse subiectos, dum nimia seruatur humi-

humilitas, regendi frangatur auctoritas. sed tamen petenda est venia ab omnium Domino, qui nouit etiam; eos, quos plus iusto forte corripitis, quanta beneuolentia diligatis. *S. Augustin. dist. 86. c. eod.*

Mutatio consuetudinis, & legum, nociua.

IPSA mutatio consuetudinis, etiã quæ adiuuat 16
vtilitate, nouitate perturbat. *S. Augustin. ep.* 118. Habet ipsa legis mutatio, quantum in se est, detrimentum quoddam communis salutis, quia ad obseruantiam legum plurimum valet consuetudo, in tantum, quod ea, quæ contra communem consuetudinem fiunt, etiam si sint leuiora de se, grauiora videntur. Vnde, quando mutatur lex, diminuitur vis constrictiua legis, in quantum tollitur consuetudo; & ideo numquam debet mutari lex humana, nisi ex aliqua parte tantum recompensetur communi saluti, quantum ex ista parte derogatur, &c. *S. Tho. 12. q. 97. ar. 2. S. Chrysostomus hom. 7. in ep. 1. ad Corinth. ff. de constitutionibus Principum. l. in rebus.*

De eodem.

CVM vtilitatis quidem accessio parua sit, as- 17
suescere vero faciliter leges mutare improbandum; constat, errata quædam esse toleranda & legum latorum, & magistratuum. Non enim tantũ proderit, qui corrigere perget, quantum nocebit assue-

assuefactio superioribus non parendi, &c. Quare faciliter mutare leges ex præsentibus in alias nouas, infirmam facere est vim legis. *Arist. Politicorum l. 2. c. 6.*

De eodem.

18 QVEMADMODVM veritatem assecuti sunt primi, qui leges nobis de religionis sanctimonia tradiderunt; sic perseuerare in eis debemus: si quid enim aliud in sacris legibus ritibusque Deo placet, firmitas ipsa maxime placet, & præcipue congruit. *Et post pauca:* Ea, quæ multis sæculis, & operoso labore in sacris comprobata sunt, nefas est, ex nonnullis repente incidentibus temere judicando mutare. *Iamblichus de mysteriis Ægyptiorum. Vide sup. c. 3. §. 2. de grauitate, & seueritate.*

CAP.